

Lausunto vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä ja työohjelmasta Vuoksen vesienhoitoalueella

1/11.00.00/2024

Ympäristölautakunta 29.05.2024 § 38

Etelä-Savon Ely-keskus on pyytänyt Kiteen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen lausuntoa Vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä ja työohjelmasta Vuoksen vesienhoitoalueella 2028-2033. Lausunnossa pyydetään palautetta vesienhoitoon liittyvistä keskeisistä kysymyksistä, työohjelmasta sekä laadittavan ympäristöselostuksen valmistelusta ja sisällöstä.

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä edellyttää vesienhoitosuunnitelmien laatimista kaikille Suomen vesienhoitoalueille. Vesienhoitosuunnitelmissa määritellään tavoitteet ja toimenpiteet seuraavan kuuden vuoden aikana tehtävälle vesienhoitotyölle. Vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2027 hyväksyttiin valtioneuvostossa vuoden 2021 lopussa. Nyt ne tarkistetaan koskemaan vuosia 2028-2033. Valmistelua varten on laadittu vesienhoitoalueittain asiakirjat, joissa käsitellään vesienhoidon keskeisiä kysymyksiä, suunnittelun työohjelmaa ja aikataulua sekä SOVA-lain mukaisen ympäristövaikutusten arvioinnin aloittamista ja toteuttamista. Asiakirjat ovat nähtävillä sähköisenä 17.6.2024 saakka ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa:

<https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/kommentoi-vesienhoidon-suunnitelmia>

Suunnittelun työohjelma ja aikataulu

Vuonna 2023 on viimeistelty vesienhoitosuunnitelman työohjelma ja aikataulu sekä laadittu yhteenveto keskeisistä kysymyksistä, vuoden 2024 alussa kuullaan mm. viranomaisia ja toimijoita. Vuonna 2024 pinta- ja pohjavesien tilan seurantaohjelmat päivitetään ja vesien tilan arviointi käynnistyy. Tämän rinnalla seurataan käynnissä olevien toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta. Vuosina 2025-2026 täsmennetään vesienhoidon ympäristötavoitteita ja suunnitellaan niiden saavuttamiseksi tarvittavia toimia. Vuoden 2026 lopussa valmistuu ehdotus tarkistetuksi vesienhoitosuunnitelmaksi ja ympäristöselostus. Valmistuneesta vesienhoitosuunnitelmasta kuullaan vuosien 2026-2027 välillä. Valmiit vesienhoitosuunnitelmat hyväksytään valtioneuvostossa vuoden 2027 loppuun mennessä.

Ympäristövaikutusten arviointi

Osana vesienhoitosuunnitelman sekä siihen liittyvien toimenpideohjelmien valmistelua tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista annetun SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi.

Arvioinnin tarkoituksena on tunnistaa ja kuvata suunnitelmien toteuttamisen välittömät ja välilliset vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen. Myös edellä mainittujen tekijöiden vuorovaikutussuhteet

tulee arvioida. Ympäristöarviointiin sisältyy kaksi julkista kuulemistä, joista nyt on käynnissä ensimmäinen.

Vuoksen vesienhoitoalueen keskeiset kysymykset 2028-2033 on koottu Vuoksen vesienhoitoalueen suunnittelijoiden, vesienhoidon sidosryhmien ja vesienhoitoalueen ohjausryhmän keskeisenä pitämistä asioista ja joita tullaan painottamaan vesienhoitosuunnitelman tarkistamisessa sekä vesien tilan parantamiseksi tehtävässä käytännön työssä.

Näkökohdat on jaettu kolmeen pääteemaan:

- toimenpiteiden toteutuksen tehostamiseen
- valuma-aluelähtöiseen vesien- ja kuormituksen hallintaan muuttuvassa ilmastossa
- vesielinympäristöjen kunnostamiseen ja pohjavesien puhdistamiseen.

Valmistelija ja esittelijä: va. ympäristöpäällikkö Marjo Tikka, puh. 040 105 1304, marjo.tikka@kitee.fi

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta esittää lausuntonaan, että vesienhoitosuunnitelman työohjelma ja aikataulu ovat hyvin laadittuja. Osallistumismenettelyt ovat riittävät ja internetissä oleva kysely parantaa yksittäisen henkilön mahdollisuuksia esittää mielipiteensä. Ympäristövaikutusten arviointi sekä -selostus on sisällöltään ja laajuudeltaan esitetyssä muodossa monipuolinen ja riittävä.

Vesienhoitoalueen keskeisissä kysymyksissä on huomioitu ja tuotu hyvin esille ne keskeiset asiat, joihin Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa tulee erityisesti keskittyä. Myös Kiteen kaupungin alueella tärkeimmät vesien tilaan liittyvät ongelmat sisältyvät esitettyihin keskeisiin kysymyksiin.

Vesienhoidon tehostaminen on suuresti riippuvainen eri toimenpiteiden toteuttamiseen tarvittavista henkilö-, tietotaito- ja taloudellisista resursseista. Rahoituspohjaa tulee pyrkiä entisestään laajentamaan ja toimenpiteet kohdistamaan ensisijaisesti sellaisille vesistöalueille, joissa toimenpiteillä saavutetaan paras mahdollinen vaikutus mahdollisimman vähin kustannuksin. Vesienhoidossa myös yhteistyö eri organisaatioiden kesken ja vapaaehtoistyö ovat nousseet tärkeiksi vesienhoitotyön muodoiksi. Tästä esimerkkinä on mm. pienten osakaskuntien yhdistäminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi, joka helpottaa järvioluetta koskevien vesienhoitotoimenpiteiden suunnittelua ja toteutusta sekä myös rahoitusta. Tiedotusta jo toteutetuista hyvistä vesistökunnostushankkeista ja niiden vaikutuksista vesistön tilaan tulee lisätä.

Erinomaisessa ja hyvässä tilassa olevien vesistöjen tilan turvaamiseksi näiden vesistöjen tilan seuranta on ensiarvoisen tärkeää ja sitä tulisi kohdentaa syvännepisteiden lisäksi myös sellaisille ranta- alueille, jonne on havaittavissa kuormitusta. Tämä edellyttää lisäresursseja, johon valtion tulisi panostaa. Kansalaisverkostot ovat hyvä lisä täydentämään mm. näkösyvyys- ja levähavainnointia viranomaisseurannan lisäksi ja tästä on hyvänä esimerkkinä Pro Puruvesi ry:n toiminta.

Pohjavesien laadun ja määrän turvaamiseksi keskeisimpiä keinoja ovat laadittujen suojelusuunnitelmien toteutus ja seuranta. Muita toimia ovat pohjavesien suojelun huomioon ottaminen entistä tarkemmin myönnettäessä ympäristö- ja maa-ainesten ottamislupia sekä suunniteltaessa kunnan maankäyttöä. Neuvontaa ja tiedotusta kuntalaisille

ja yrityksille pohjavesialueelle toimimisesta tulee edelleen lisätä.

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat muutokset tulevat uudessa Vuoksen vesienhoitosuunnitelmassa entistä tehokkaampaan tarkasteluun. Maa- ja metsätalouden sekä turvetuotannon vesiensuojelurakenteiden mitoitusta tulee suunnitella muuttuviin ilmasto-olosuhteisiin. Myös Vuoksen vesistöalueen säännöstelyjä on syytä tarkistaa ottamalla huomioon jo nyt nähtävillä olevat ilmastonmuutoksen aiheuttamat ääri-ilmiöt sääoloissa. Ilmastonmuutoksen vaikutukset pohjavesien pinnakorkeuteen ja vedenlaatuun on otettava tarkempaan tarkasteluun.

Vuoksen alueen jalokalojen vaellusesteiden poisto ja elinympäristöjen turvaaminen on huomioitu Vuoksen alueen keskeisissä kysymyksissä, mutta alueella elävän saimaannorpan elinympäristöjen turvaamista ei mainittu ollenkaan.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.